

ХЕРСОНСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА АДМІНІСТРАЦІЯ

пл.Свободи, 1, м. Херсон, 73003, факс (0552) 32-11-03, тел. 22-27-64

e-mail: kanc@khoda.gov.ua, www.khoda.gov.ua

Система управління якістю сертифікована відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001:2009

Код ЄДРПОУ 00022645

21.04.2016 № 18-2014/0/16/343

Районні державні адміністрації

На № _____ від _____

Про організацію проведення Єдиного дня інформування населення

Надсилаємо матеріали лекції для проведення 21 квітня 2016 року Єдиного дня інформування населення області на тему: «**30-ті роковини Чорнобильської катастрофи**», а також для використання в ході громадських обговорень, іншої публічної діяльності, оприлюднення у місцевих засобах масової інформації.

Про підсумки проведення Єдиного дня інформування населення області повідомити управління внутрішньополітичної діяльності обласної державної адміністрації не пізніше 25 квітня 2016 року за електронною адресою: proekt-uvr@ukr.net.

В інформації необхідно вказати:

- кількість заходів (зборів трудових колективів, сходів громадян за місцем проживання тощо) і прочитаних під час їх проведення лекцій;
- загальну кількість охоплених цими заходами громадян;
- участь у проведенні Єдиного дня інформування населення голови районної державної адміністрації, його заступників;
- кількість задіяних комплексних, інформаційно-пропагандистських та лекторських груп районної державної адміністрації, селищних і сільських рад, їх загальну чисельність;
- порушені під час зустрічей проблеми, внесені пропозиції.

Також звертаємо увагу на обов'язковість повного висвітлення зазначених вище питань.

Додаток: на 8 арк. в 1 прим.

Перший заступник голови
обласної державної адміністрації

В.Січова

«30-ті роковини Чорнобильської катастрофи»

З метою гідного вшанування подвигу учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, належного забезпечення соціального захисту постраждалих внаслідок Чорнобильської катастрофи, створення умов для економічної реабілітації та розвитку територій, що зазнали радіоактивного забруднення, а також посилення уваги суспільства й світової спільноти до проблем подолання наслідків цієї техногенної катастрофи та на підтримку ініціатив громадськості Указом Президентом України П.Порошенко №702 від 14.12.2015 року було проголошено 2016 рік, Роком вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС і пам'яті жертв Чорнобильської катастрофи.

Вже 30 років минуло від того часу, коли страшна біда прийшла в Україну. Поліське містечко Чорнобиль, якому виповнилося 800 років, зайняло місце у сумнозвісному списку поряд із Хіросимою та Нагасакі. Аварія, що трапилася на четвертому енергоблоці Чорнобильської атомної електростанції, стала однією з найбільших катастроф в історії людства. Вона вплинула на долі мільйонів людей. У багатьох регіонах України виникли нові соціально-економічні умови, що спричинили кардинальні зміни в людському житті. Україну проголошено зоною екологічного лиха. Для ліквідації наслідків аварії та створення системи надійного захисту населення від впливу Чорнобильської катастрофи залучено значні фінансові, наукові та людські ресурси.

Невідворотність рішення про закриття Чорнобильської атомної електростанції все більше усвідомлюється як українською, так і міжнародною громадськістю; разом із цим зростає усвідомлення глобальності чорнобильської катастрофи та необхідності об'єднаних зусиль для її вирішення.

Особливий інтерес становлять дані про біологічний ефект постійного сполучення внутрішнього і зовнішнього впливу радіації на живі організми.

У результаті аварії на Чорнобильській АЕС у 30-кілометровій зоні склалася унікальна екологічна обстановка: в докілья потрапляв широкий спектр радіонуклідів. З водою, їжею та повітрям вони постійно потрапляли в організм людей. На час аварії (1986 рік) українська система охорони здоров'я не мала універсальних засобів, здатних упередити накопичення та прискорити виведення радіоізотопів різної хімічної природи з організму людини та докілья. Групою вчених було досліджено і розроблено нові механізми дії еферентних методів лікування променевих захворювань.

Згадування чорнобильської катастрофи, як правило, викликає думки про смерть, руйнування, рак, значні економічні втрати та інші негативні уяви. Без сумніву, економічні наслідки аварії були величезні для України:

І все ж, в кінцевому результаті вплив на флору і фауну на ділянках надзвичайно забруднених і обмежених зон був досить позитивним: на користь зростання біорізноманіття та чисельності особин. Експедиції в найрадіоактивніші райони Чорнобильської зони виявили багатство тваринного життя. Деякі ділянки 10 км зони відчуження, розташовані навколо четвертого енергоблоку, вражають, проте ще оманні, за своєю красою. І тільки потріскування та попискування електронних приборів вказували, що середовище забруднене радіонуклідами.

30 років минули з часу Чорнобильської катастрофи, було докладено грандіозних зусиль для подолання її наслідків, як з боку держави, так і з боку міжнародної громадськості.

Проблема зменшення впливу Чорнобильської аварії на стан здоров'я громадян залишається важливою проблемою державного масштабу. Спостерігаються значні зміни у соціальному та психологічному стані людей, а також погіршення здоров'я населення (особливо дітей), яке проживає на забруднених територіях. Зсув державних пріоритетів, необхідність позитивних зрушень щодо дотримання прав людини в Україні, в тому числі і прав нових поколінь, спричиняє потребу у розробці нової Концепції захисту населення у зв'язку з чорнобильською аварією.

Унаслідок Чорнобильської катастрофи в Україні радіаційно забруднено 2293 населені пункти, розташовані на територіях 77 районів 12 областей.

Станом на 1 січня 2016 р. в Україні налічується 1 млн. 961 тис. 904 громадян, що мають статус постраждалих від Чорнобильської катастрофи, у тому числі 108 тис. 530 інвалідів і 418 тис. 777 дітей.

Понад 35 тис. родин одержують пільги через втрату годувальника, смерть якого пов'язана з Чорнобильською катастрофою.

Ці цифри свідчать не тільки про ступінь пережитих народом потрясінь, а й також про необхідність надання соціальної та медичної допомоги потерпілим.

Чорнобильська катастрофа порушила нормальну життєдіяльність і виробництво в багатьох регіонах України та Білорусі, призвела до зниження виробництва електроенергії для потреб економіки, істотні збитки було завдано сільськогосподарським і промисловим об'єктам, постраждали лісові масиви і водне господарство.

Верховною Радою України прийнято постанову від 12 листопада 2015 р. № 793-VIII "Про вшанування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та про заходи, пов'язані з 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи".

Кабінет Міністрів розпорядженням від 11 листопада 2015 р. затвердив Організаційний комітет з підготовки та проведення у 2016 році заходів,

пов'язаних з 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи та його склад (далі — Оргкомітет).

12 січня 2016 р. проведено перше засідання Оргкомітету, на якому схвалено загальнодержавний план заходів, пов'язаних із 30-ми роковинами Чорнобильської катастрофи (далі — план заходів). План заходів сформовано з урахуванням вимог Указу та доручень Президента України постанови Верховної Ради і доручень Кабінету Міністрів, пропозицій органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, наукових організацій та об'єднань громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи та затверджено Головою Оргкомітету 2 лютого 2016 року.

Планом передбачено проведення заходів як на місцевому, так і на державному рівнях, таких як:

- проведення благоустрою окремих територій меморіальних комплексів загиблим і померлим внаслідок Чорнобильської катастрофи, а також лікувальних закладів, пансіонатів, будинків відпочинку, де перебувають на лікуванні та реабілітації особи, які постраждали внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС;
- надання адресної соціальної матеріальної допомоги потерпілим дітям, яким встановлено інвалідність пов'язану з Чорнобильською катастрофою, дітям-сиротам, інвалідам Чорнобильської катастрофи категорії 1, постраждалим внаслідок Чорнобильської катастрофи категорії 2, вдовам (вдівцям), померлих учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС;
- проведення зустрічей з особами, віднесеними до першої категорії постраждалих, учасниками ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, евакуйованими та переселенцями із забруднених територій, дітьми-інвалідами, сиротами з числа потерпілих внаслідок Чорнобильської катастрофи з метою виявлення соціальних проблем та вжиття заходів щодо їх розв'язання;
- проведення мітингів-реквіємів пам'яті загиблих та померлих внаслідок Чорнобильської катастрофи у містах, селищах і селах;
- проведення зустрічей з представниками об'єднань громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- проведення закордонними дипломатичними установами України в країнах перебування відповідних тематичних заходів (прес-конференцій, зустрічей з представниками ЗМІ тощо) з нагоди 30-х роковин Чорнобильської катастрофи, а також заходів для представників українських громад країн перебування та за їх участю (поминальні богослужіння/панахиди, тематичні публікації у виданнях діаспори, інші заходи з урахуванням специфіки країн перебування) та інші заходи;
- проведення в Україні міжнародної науково-практичної конференції та підготовка Національної доповіді до 30-х роковин Чорнобильської катастрофи. Разом з тим на засіданні Оргкомітету прийнято рішення щодо проведення Міжнародного форуму “Уроки Чорнобиля — для ядерної безпеки світу” із залученням широкого колу вчених, політиків та громадськості

та підготовку “Збірника інформаційно-аналітичних доповідей “30 років Чорнобильської катастрофи”(огляди)”;

- проведення пам'ятних заходів з нагоди 30-х роковин Чорнобильської катастрофи;
- звернення до парламентарів та урядів країн — членів ООН і Європейського Співтовариства щодо об'єднання зусиль з надання міжнародної допомоги у розв'язанні проблем подолання наслідків Чорнобильської катастрофи;
- збільшення видатків на пенсійне забезпечення постраждалих громадян.

26 квітня 2016 року виповнюється 30 років з того моменту, коли світове співтовариство почуло слово «Чорнобиль», що стало синонімом страшної техногенної катастрофи й величезної екологічної біди світового масштабу.

Це були непрості 30 років героїчного подвигу великої кількості людей. Наслідки однієї з найбільших техногенних катастроф відчув увесь світ, тому її 30-та річниця не повинна залишитися непоміченою.

На даний час Чорнобильська АЕС зупинена, виконуються роботи із зняття станції з експлуатації, на промисловому майданчику зведені об'єкти з поводження з радіоактивними відходами, будується сховище відпрацьованого ядерного палива. Активно ведеться спорудження нового безпечного конфайнмента, який надійно ізолює зруйнований енергоблок Чорнобильської АЕС від навколишнього середовища. Не викликає сумнівів, що в 2017 році новий безпечний конфайнмент буде встановлено в проектне положення.

Всі ці проекти стали можливими завдяки значній фінансовій і технічній допомозі міжнародного співтовариства.

Наступним, остаточним етапом подолання наслідків Чорнобильської катастрофи має стати створення інфраструктури для переробки нестабільних конструкцій та їх демонтаж, видалення паливомістких матеріалів з об'єкта «Укриття» і їх надійне захоронення.

Враховуючи, що проектний строк експлуатації об'єкта «Укриття» закінчується в 2023 році, а також його сучасний стан, ці роботи необхідно починати невідкладно. На жаль, на сьогоднішній день Україна самостійно не в змозі вирішити ці проблеми на потрібному рівні.

В квітні 2016 року планується проведення Міжнародного форуму “Уроки Чорнобиля – для ядерної безпеки світу” із залученням широкого загалу вчених, політиків та громадськості. Оскільки проведення форуму припадає на дні 30-ї річниці Чорнобильської трагедії, включення до його програми питань зміцнення ядерної безпеки в Україні і в світі та подолання наслідків Чорнобильської катастрофи створить умови для більш активного залучення світового співтовариства до вирішення проблем, які ще залишаються нерозв'язаними.

Форум надасть імпульс початку обговорення нового етапу міжнародного співробітництва, спрямованого на спільну реалізацію заходів

остаточного перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему.

Історія подій 1986 року

Розвиток промисловості в Європейській частині бувшого Радянського Союзу потребував значної кількості енергії – електричної, теплової, механічної. Тому, що тут було зосереджено 60% всього економічного потенціалу країни.

Виникла диспропорція: енергоємні виробництва були розташовані на заході, а найбільші запаси нафти, газу, вугілля, найпотужніші ГЕС – на сході країни. Тому в 70-х роках була прийнята Програма розвитку атомної енергетики в Європейській частині бувшого Союзу. Цією Програмою передбачалось будівництво близько 20 атомних електричних станцій, в тому числі, і на території України, перших 7 станцій – Запорізьська, Кримська, Південно-Українська, Рівненська, Хмельницька, Чигиринська, Чорнобильська.

Було обрано для будівництва першої атомної станції на Україні Київську область, Чорнобильський район, в нижній течії повноводної р.Прип'ять, за 18 км від відомого в літописах з 1193р., древнього м.Чорнобиль, від якого станція і одержала назву –Чорнобильська.

Будівництво станції розпочалось в 1971р. За проектом атомна станція мала бути однією з найпотужніших в Європі – 6 атомних реакторів потужністю по 1 млн.квт.год. електроенергії кожен (це приблизно 8 таких гідравлічних станцій, як Дніпрогес поблизу м.Запоріжжя).

26 квітня 1986 року 4 енергоблок атомної станції зупинявся на плановий ремонт, поступово знижуючи свою потужність. Разом з його зупинкою було заплановано проведення наукового експерименту. Під час його проведення була повністю виведена з ладу вся передбачувана проектом система захисту реактора. Миттєво, в декілька разів, зросла потужність реактора, яка призвела до розігріву активної зони до декількох тисяч градусів. На розплавлений метал проникла охолоджуюча вода, утворивши великий об'єм пари. Взаємодія водяної пари з цирконієм утворили кисневу, вибухову суміш великої потужності, яка зруйнувала сімдесятиметрової висоти будівлю енергоблоку і викинула зруйновані конструкції на територію станції. Вони вилетіли на дах 3 енергоблоку, машинного залу, які були вкриті шаром гудрону.

Виникла пожежа найвищого ступеня складності. Першими для її ліквідації приступили бойові підрозділи, якими керував майор Л.П.Телятников, лейтенанти В.П.Правик, В.М.Кибенок. Пізніше вступили в битву з вогнем пожежники з Вільчі, Іванкова, Помського, Розважева, Чорнобиля, Бородянки Київської області, та сотні пожежних команд з багатьох сусідніх областей.

Під час вибуху на 4 енергоблоці близько 50 тонн ядерного палива випарувалось і було викинуто в атмосферу на висоту 1 км, і розсіяне повітряними потоками на великі території, утворивши радіоактивні ділянки на поверхні землі забруднені цезієм – 137, стронцієм – 90, плутонієм – 239, нептунієм – 139 та багатьох інших, з тривалими періодами напіврозпаду. Сумарна кількість викинутих радіонуклідів в атмосферу дорівнює потужності 10 атомних бомб скинутих на Херосіму. Близько 70 тонн ядерного палива разом з реакторним графітом було розкидано по території станції, створивши дуже високі радіаційні ділянки з випромінюванням в 10-20 тис. рентгенів за годину. Приблизно 50 тонн ядерного палива та 1800 тонн реакторного графіту залишилось в шахті реактора.

Для ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС була створена Державна комісія, які очолив заступник Голови Ради Міністрів СРСР Б.Е.Щербина. До складу комісії входив відомий хімік-атомщик академік В.А.Легасов, він так описує в своїх спогадах ті події. В першому обльоті станції з повітря було помітно, що реактор повністю зруйнований. Верхня плита, яка герметизує реакторний відсік – знаходиться в майже вертикальному положенні під деяким нахилом. Верхня частина реакторної зони повністю зруйнована. На покрівлі машинного залу, на території валялись куски графітних блоків – або цілі, або зруйновані. Із гирла реактора постійно піднімається білий, в декілька сот метрів стовп продуктів горіння.

В середині реактора було видно потужне малинове сяйво. До вечора 26 квітня всі можливі варіанти заливу зони зруйнованого реактора були випробувані, але ефекту не давали, крім високого пароутворення та поширення радіоактивної води по різних, за призначенням, шляхових коридорах переходах.

У перші години, дні після аварії ще ніхто не знав, та й не мав досвіду застосовувати ефективні технічні підходи до закриття зруйнованого реактора. Значно пізніше визнають, що Чорнобильська катастрофа має планетарний характер і увійшла навечно в історію людства, як і загибель Помпеї, виверження найбільших вулканів, або інших надзвичайних подій. Державною комісією було прийнято рішення про засипання зруйнованого реактора з повітря сумішшю піску, глини, свинцю, доломіту. З 28 квітня по 9 травня на зруйнований реактор було скинуто більше 5 тисяч тонн сипучих речовин вертолітниками 17 повітряної армії, якими керував генерал М.Т.Антошкін. Це був найбільш ефективний спосіб глушіння зруйнованого реактора, за що командуючий був удостоєний звання Героя Радянського Союзу.

26 квітня 1986 року була субота, вихідний день. Рання весна, зазеленіла трава, прилітали перелітні птахи. Розпочиналась весняна метушня на городах, дачах, садибах. Все дужче пригрівало сонячне проміння. Готувались до свята 1 травня. По радіо, телебаченню звучала бадьора музика, пісні, молоді мами з колясками ходили по вулицях, парку. Діти грались в пісочку, гойдались на качелях. Працювали школи, лікарні, пошта, телеграф, ошдні

каси. А сказати про небезпеку, яка вже нависла над населенням міста заборонялось.

Першими про підвищення радіаційного фону почали говорити в Швеції, Фінляндії, Німеччині, Франції, Данії. Засоби масової інформації Радянського Союзу мовчали. Небезпека для населення м. Прип'ять та навколишніх сіл зростала з кожною годиною. Якщо об 18 год. 26 квітня рівень радіації в м. Прип'ять становив 360-500 мкр. То 27 квітня досягнув рівня 720-1000 мкр.

Було прийнято рішення про евакуацію міста Прип'ять 27 квітня. По місцевому радіо було оголошення «У зв'язку з аварією на атомній станції буде проведена евакуація міста. З собою взяти документи, необхідні речі і по можливості харчі на три дні. Початок евакуації о 14.00 год.». Для проведення евакуації було знято з маршрутів 2,300 автобусів, задіяно міліціонерів, депутатів, активістів міста, для забезпечення організованої посадки людей з кожного будинку.

До 18 год. 27 травня населення міста евакуювали в Іванків, Бородянку, Поліське.

Евакуація – важке, болюче видовище. Хто її бачив, доторкнувся до неї, запам'ятав та все життя. Уявіть собі, хоч на мить, колону в декілька сот автобусів, з увімкненими фарами, що рухаються по дорозі з пасажирами – жінками, чоловіками, дітьми, новонародженими, людьми похилого віку. Уявіть собі їх моральний, психологічний стан, коли вони покидали назавжди своє гране, чисте, молоде місто, яким пишались, в якому вже пустили своє коріння, народили дітей, мали роботу, квартиру, друзів. Вони були легко, політньому вдягнуті, мовчазні, зосереджені, заторможені, не розуміючи до кінця, що відбулося. Важким було розлучення багатьох сімей з своїми домашніми тваринами – собаками, кішками. Кицьки, витягнув хвіст трубою, дивились в очі людям, мавками. Собаки, різних порід, йшли за господарем в автобус, їх туди не пускали, вони огризались, гавкали. Але брати їх з собою не дозволялось. Шкіра у них була радіоактивною, як і волосся у людей. Вони ще довго бігли за автобусами, за евакуйованими господарями.

З 29 квітня розпочалась евакуація сільських населених пунктів, з 30-км зони навколо станції. Евакуювати більш як 100 тис. сільських жителів було ще складніше ніж м. Прип'ять. Дозволялось вантажити в автомобілі тільки найбільш необхідні предмети побуту. Домашні тварини, всі без винятку, евакуації не підлягали. Над селом, яке евакуювалось, лунав виск, крик, плач матерів, дітей, стогін людей похилого віку, які відчували, що це все безповоротне.

Розривались сусідські взаємини між людьми, розривались побутові і відносини, культурна спадщина. Бувало і так, що одна частина села переселялась в один район, інші – в інший.

Евакуація, переселення – як війна. Ламала все по-живому, по-людському, утворюючи довгозаживаючі рани в пам'яті, свідомості, побуті. Чорнобильська війна стерла з карти України десятки населених

пунктів. Без пострілів, вибухів, окопів, бліндажів. Перетворивши колись квітучі села і міста в пустки, згарища, які заростають непрохідними хащами.

*Підготовлено управлінням внутрішньополітичної діяльності
обласної державної адміністрації*